

מקורות פרשת ויגש ה'תש"פ איך עברה מלכות ישראל מיוסף ליהודה?

יפה תואר ויקרא רבה יג, ג (מזג): המאמר הזה לא היה ולא נברא כי לא מצאנוהו בשום מדרש ואחד מן האחרונים המציאו על דרך הלצה והיה תולה אותו באחד מן המדרשים.

3. יומא כב, א: מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול? מפני שלא היה בו שום דופי [שבא ממשפחה מיוחסת, רש"י]. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוודק: אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה מאחוריו [כמו דוד שבא מרות המואבית, רש"י] שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחורייך [תזכור מאיפה באת וכך יחזור ויתקן].

קידושין מ, ב: היו רבי טרפון וזקנים מסוכין בעלית בית נתזה בלוד ונשאלה שאילה בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול. נענה רבי עקיבא ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה (ונמצאו שניהם בידו, כי מי שלומד יבוא לקיים, אבל מי שמקיים לא יבוא ללמוד, רש"י).

מאמר ועבדי דוד תשמ"ו: החילוק בין יוסף ויהודה יובן משמותיהם, דיהודה הוא מלשון הודאה ויוסף הוא מלשון הוספה ... וענין ההודאה הוא שמודה לדבר אף שאינו מוכן בשכלו, וענין זה מתבטא בכח העשייה שהיא בדרך כפיה. אמנם ענין ההוספה הוא להיפך, שלא רק שהעניין מתקבל בשכלו אלא עוד מוסיף בחכמה ושכל ... והנה בשני אופני עבודה אלה דתורה ומצוות יש שקו"ט בגמרא מי מהם גדול ... ולבסוף נמנו וגמרו 'תלמוד גדול שמביא לידי מעשה' שבתלמוד עצמו ישנה גם מעלת המעשה שהיא הכפייה. כי לאחרי שלומד תורה מגיע לדרגה נעלית יותר **שמבטל כל מציאותו ולומד בקבלת עול.**

התוועדות תשנ"א א/352: 'מפרס פרסה' מורה שהמעשה בפועל (רגל) הוא כדבעי ובריבוי, אלא שחסר אצלו בעניין הבידור והזיכרון ('לא גרה') ולכן אף שמעלתו פחותה ממעלי הגרה שהם מזוככים יותר, אבל כיון שהמעשה שהוא העיקר הוא כדבעי, ולעתיד לבוא עתיד גם ליהדר (מעלת הבידור והזיכרון) אזי יהיה בשלמות (משא"כ זה שמזוכך יותר אבל חסר אצלו מעלת המעשה שהוא העיקר).

1. תהלים מח: כי הגה המלכים נועדו עברו יחדיו.

בראשית רבה צג: 'המלכים נועדו' זה יהודה ויוסף, 'עברו יחדיו' - זה נתמלא עברה [זעם] על זה וזה נתמלא עברה על זה.

יחזקאל לו: ויהי דבר ה' אלי לאמר: ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו [בנימין שתחת שלטון יהודה], ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו [ועשרת השבטים שתחת מלכות יוסף]. וקרב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך ... הגה אני לקח את בני ישראל מבין הגויים אשר הלכו שם ... ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ ומלך אחד יהיה לכולם... ולא יחצו עוד לשתי ממלכות: **ועבדי דוד מלך עליהם ... ודוד עברי נשיא להם לעולם.**

בראשית מט: לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו.

סנהדרין ה: לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי הגולה בכבל שרודים את ישראל בשבט, ומחוקק מבין רגליו אלו בני בניו של הלל כנשיאי הסנהדרין.

אוצר המדרשים איינשטיין: ויגדל בוסתנאי וילמד תורה ותבונה ויתאוה המלך לראותו ... ויעמוד לפני המלך ולא נענע ראשו ויבא זכוב ויעמוד על רקתו וינשכהו ונטף דמו לפני המלך... ויאמר המלך: למה לא הברחתו? ושיבה: ירשנו מאבותינו כי מעת הורדנו מכתר מלכותנו, לא לדבר ולא לנוע בהיכלי מלך.

מכילתא בשלח יד, כב: היו רבי טרפון וזקנים יושבים בצלו של שובך ביבנה. אמרו לו: ילמדנו רבינו באיזו זכות זכה יהודה למלכות? ... האם בזכות שאמר 'מה בצע כי נהרוג את אחינו' והצילו מהמיתה? אמר להם: וכי דיה להצלה שתכפר על המכירה? הרי נתן עצה **למכרו ולא להשיבו אל אביו?**

2. שבת קכט, א: אדם שהקיד דם שיאכל משהו ואחר כך יצא מן המקום שאם יפגוש בדבר אחר - יכול לחלות בדבר אחר [צרעת] שהיא מחלה שקשורה בחזירים].

אור החיים שם: יתבאר על דרך אומרים ז"ל (חולין נט) 'כל בהמה מפרסת פרסה היא מעלת גרה חוץ מהחזיר'... ואולי ממה שלא הוציא מן הכלל סמוך להודעת הכלל [ורק אחרי ארבעה פסוקים], רמז **שהחזיר בכלל [ההיתר]**, על דרך דברי רבינו בחיי בשם התנחומא: 'למה נקרא שמו חזיר? שעתידי לחזור להיות מותר'. ולכן הוסיף 'והוא גרה לא יגר', פירושו תנאי הוא הדבר, הוא אסור כל זמן שהוא לא יגר, אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר.